

Становище

от доц. д-р Александър Василев Гьошев

АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ – Пловдив

Факултет „Изобразителни изкуства“

Катедра „Дизайн“

Относно дисертационния труд

на Ивайло Емил Саралийски

**„Символите в картите ТАРО и трансформацията
им в съвременното изкуство“**

с научен ръководител доц. д-р Калина Христова

Нов български университет,

гр. София

В изследването задълбочено са проследени различните етапи от развитие на картите Таро. Анализирани са трансформативните процеси в еволюцията на колодата карти в иконографски и символен аспект. Направен е паралел между историческите процеси, свързани с разпространението на картите Таро в Европа от началото на XV век до наши дни и проявления на колодата в съвременните индустрии и иновативни визуални медии. Настоящата дисертация за първи път в страната засяга връзката между картите Таро и изкуствения интелект. Представен е творчески продукт, който, от една страна, е резултат от изследване на различни колоди и символни проявления на картите Таро, а от друга, е генериран посредством използването на съвременните възможности на цифровите технологии.

Дистанционният труд е добре написан и структуриран. Състои се от общо 498 страници, от които 271 страници са отредени на основен текст, обособен в следните части: увод, три глави и заключение. Научната разработка е коректно допълнена с библиографски източници и богато на илюстративен материал приложение, състоящо се от общо 653 изображения.

В съдържателен план основните проблематики, които се проследяват в отделните части на изследването, са следните.

В **уводната част** са направени важни обобщения, свързани с изясняването на предмета, целите, задачите, както и темпоралните и иконографските граници на изследването. Уточнено е, че по отношение на периодизацията научният текст изследва четири значими периода от развитието на картите Таро. Авторът акцентира на необходимостта при изучаването на картите Таро да се обърне внимание на психологическите, социалните, историческите и изкуствоведските аспекти на тяхното проявление.

1. **Първа глава** се фокусира върху появата на картите за игра и развитието на колодата Таро през вековете. Разделена е на седем подчасти. Първата изследва появата на картите за игра (както т.нар. обикновено тесте, така и колодата Таро) в Европа. Следващите подчасти проследяват развитието на Таро в Италия, Франция и Англия, както и влиянието на различни култури и езотерични учения, в това число и Ню Ейдж движението от втората половина на ХХ в.

Препоръчвам в бъдеще, ако дисертационният труд се издаде като книга, което силно подкрепям, тази част от изследването да се допълни с информация за развитието на печатната революция в Европа и отзвука, който откритието на Гутенберг оказва върху развитието на комуникацията през епохата на Ренесанса и Просвещението. Въпреки всеизвестният факт, че първите карти за игра на Стария континент са рисувани ръчно, популяризирането им най-вероятно е обвързано и с технологичните открития за тиражиране на печатни образи. Подобен ракурс би могъл да заздравя смислово връзките между отделните части на изследването, най-вече с трета глава, където темата за паралел между технология и създаване на образи е силно застъпена.

2. **Втора глава** се съсредоточава върху анализ на значението, символиката и иконографията на Таро. Разделена на две части. Първата част обстойно разглежда козовете в т.нар. Голяма Аркана и трансформативните иконографски процеси в развитието им. Втората част е посветена на Малките Аркани и разглежда произхода и символиката на боите в Таро.

Стойностна за отбелязване е връзката, която авторът прави, между символиката на картите Таро и обвързаността им с продуктите на колективната психика – архетипите. Според Мари-Луиз фон Франц, близък съратник на Карл Густав Юнг, *има не само типични мотиви, но също и типична последователност на архетиповите събития*. Психическото предзнание се основава именно на този времеви архетипов ред. В този смисъл намирам за важно, от гледна точка именно на *юнгианския анализ*, да се обърне внимание и на принципите на *синхроничността* при използване на гадателски техники с карти. Осветляването на тази проблематика ще помогне в бъдеще още по-цялостно да се надникне в символната същина на колодата карти Таро, а също така да се подчертае връзката между материалния и психичния свят, между архетипите и проявлението им по време на игра или гадателски сеанс.

3. **В третата глава** от изследването, която намирам за интересна и стойностна, но не достатъчно равностойна по обем и разработка на предходните, се прави смел паралел между историческото развитие на картите Таро и проявления на колодата в съвременните индустрии и иновативни визуални медии. Важен за отбелязване е приносът на Саралийски да представи авторски художествен продукт, генериран посредством възможностите на съвременните цифрови технологии, а именно колодата Таро *LET THERE BE FORM*, част от цикъла *LET THERE BE*, състоящ се от тестета *LET THERE BE LIGHT*; *LET THERE BE COLOR* и *LET THERE BE FORM*. Важен акцент в тази част от дисертационната разработка е опитът на автора да генерира художествен продукт (*LET THERE BE FORM*) посредством използването на изкуствен интелект на базата на съчетание на цвят (*LET THERE BE COLOR*) и светлина (*LET THERE BE LIGHT*).

В заключителната част на дисертационния труд Саралийски синтезира направените в хода на изследването изводи и обобщава постигнатите цели. Акцентира върху приносите на изследването и посочва проучвателни перспективи за надграждане на засегнатите в текста проблематики. Прави и важното заключение, че благодарение на съвременните технологии дигиталната ера разкрива различни начини за създаване и генериране на изкуство.

Заключение: След като се запознах с дисертационния труд на Ивайло Емил Саралийски, считам, че **изследването е значимо и има приносен характер** не само що се отнася до изучаването на историческото развитие на картите Таро през вековете, но

и до използването на иновативни практики при създаването на колоди Таро, свързани както с интегрирането на новите технологии и изкуствения интелект (AI), така и с нестандартни решения от художественото поле на дизайна и съвременното изобразително изкуство.

Давам **положителна оценка** и препоръчвам на Научното жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Ивайло Емил Саралийски.



31 октомври 2023 г.

доц. д-р Александър Василев Гьошев